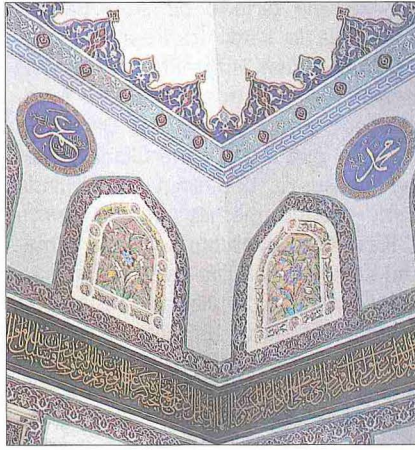

AĞA CAMİİ

İstanbul Beyoğlu'nda
XVI. yüzyıla ait cami.

İstiklâl caddesi ile Sakızağacı sokağının kesiştiği köşede bulunan cami, eskiden bânisinin adını taşıyan Hüseyin Ağa mahallesine dahil iken sonradan Şehid Muhtar Bey mahallesi sınırları içine alınmıştır. *Hadika*'ya göre Galata Sarayı ağalarından Hüseyin Ağa tarafından yaptırılan cami, bugün kâgir çatılı ve minaresi sağında bulunan bir yapıdır. Bazı kaynakların ilk halinin kubbeli olduğu kaydedilmekte, *Hadika*'nın yazma nüshalarının birinde de adı "Ermin Bey Camii" olarak geçmektedir.

Kaynaklarda görülen ve bugün mevcut olmayan kitâbesinde ebced hesabıyla düşürülen inşa tarihinin 1005 (1596) olduğu anlaşılmaktadır. Daha önce avlu kapısı üzerinde duran II. Mahmud tuğralı sekiz satırlık bir başka kitâbeden, caminin bizzat II. Mahmud tarafından tamir ettirilmiş olduğu ve bilâhare yandıktan sonra yine bu padişah tarafından 1250'de (1834) ikinci defa ihya edildiği öğrenilmektedir. Bazı ansiklopedilerde, kitâbede bulunan "sûzan" (yakan, yakıcı) kelimesinden, onarımları yaptıranın Sûzan adında bir hanım olduğu sonucunun çıkarıldığı görülmektedir. Ancak bu iddia yanlış olup kelime caminin geçirdiği yangınla ilgilidir. Uzun müddet bakımsız kaldıktan sonra 1934'te Vakıflar İdaresi'nce ihata duvarlarına kadar yeniden onarılan caminin mihrabı, duvar-

Ağa Camii'nin kitâbe kuşağı ve revzenleri

ları ve minare gövdesinin eski yapıdan kaldığı anlaşılmaktadır. Daha önce kiremitle kaplı olan çatı kurşunla örtülmüş, saçaklar rûmîli dendanlarla bezemiştir. İçeride dört kalın kare prizma ayak, basık çatıyı tutmaktadır; mahfil binanın hemen hemen yarısına kadar iç hacmi kaplamış durumdadır. Kible ve yan duvarlarında dörder adet alt ve üst pencere vardır; üst pencereler kemerli olup renkli camlarla bezelidir. Duvarlar son onarımda belli bir yüksekliğe kadar Kütahya çinileriyle kaplanmıştır. Tavan ve tonozlar renkli kalem işleriyle süslüdür. Mihrap altı sıra mukarnaslı, münber ahşap ve basit yapıdır. Lafza-i Celâl, ism-i nebî ve dört halifenin adları Tuğrakeş İ. Hakkı Altunbezer tarafından yuvarlak çini panolar halinde yazılmış, 1950'de de pencereler arasına Halim Özyazıcı tarafından kuşak yazısı çekilmiştir. Zarif bir işçiliğe sahip olan şadırvanın Mimar Sinan'ın eseri Sinan Paşa Camii'nden, havuz ve fiskyenin de Eyüp'teki Oluklu Bayır Tekkesi'nden getirildiği bilinmektedir. Mihrap önünde yine Galata Sarayı ağalarından Dâvud Ağa'nın 1056 (1646) tarihli kabri bulunmaktadır. Önceleri ana caddeye doğru uzanan hazîrenin taşları 1934 tamiri sırasında kaldırılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Ayvansarâyî, *Hadikatü'l-cevâmi'*, İstanbul 1281, II, 78; *İstanbul Âbideleri*, İstanbul, ts. (Yedigün Neşriyatı), s. 5-6; Tahsin Öz, *İstanbul Camileri*, Ankara 1965, II, 2, 59; "Ağa Camii", *İTA*, I, 131-133; "Ağa Camii", *İst. A*, I, 230-232; "Ağa Camisi", *TA*, I, 219.

İ. AYDIN YÜKSEL

AĞA DİVANI

Ocak işlerini halletmek üzere yeniçeri ağasının başkanlığında Ağakapısı'nda toplanan divan (bk. AĞAKAPISI, YENİÇERİ AĞASI).

AĞA HAN

XIX. yüzyıl başlarından itibaren Nizârî İsmâîlî mezhebinin son dört imamı için kullanılan unvan.

"Ağa Han", aslında İran Kaçar hükümdarlarının saraylarında asalet sahibi kimselere verilen bir şeref unvanıdır. Kirk beşinci imamı Şah Halîlullah'ı ziyaret etmek maksadıyla Yazd'e gelen Nizârî İsmâîlîler'le şehirdeki İsnâaşerî esnaf arasında çıkan çatışma sırasında Halîlullah'ın öldürülmesi üzerine oğlu Hasan Ali Şah imam oldu (1817). Yeni imam, İran Hükümdarı Feth Ali Şah'ın kızı ile evlendikten sonra kendisine "Ağa Han" unvanı verildi. Bu unvan Hasan Ali Şah'tan sonra onun neslinden gelen imamlara da intikal etmiştir.

Ağa Han Hasan Ali Şah Mahallâtî (ö. 1298/1881). Nizârî İsmâîliyye'nin XIX. yüzyıl başlarında "Ağa Hanlar dönemi" diye adlandırılan devresinin ilk imamıdır. Yetişmesinde, sağlam ve mücadeleci bir karakter taşıdığı anlaşılan annesinin büyük tesiri olmuştur. Kendi neslinin imâmet müessesesi ile de desteklenmesini düşünen Feth Ali Şah, yeni imama "Ağa Han" unvanını vererek onu kızı Serv-i Cihan Begüm ile evlendirdi; böylece imâmet müessesesinin itibarlı hale gelmesine yardımcı oldu. Hasan Ali Şah, Feth Ali Şah'ın 1834 yılında ölümüne kadar Mahallât'ta sakin bir hayat yaşadı. Daha sonra hükümdar olan Muhammed Şah tarafından Kirman valiliğine tayin edildi. Kendisiyle hükümdar arasındaki münasebetler 1838 yılına kadar son derece iyi gittiyse de bu tarih-

I. Ağa Han
Hasan
Ali Şah

Ağa Camii - Beyoğlu / İstanbul

